

Raad van Advies Waddenzeehavens 19 februari 2014, 17.30-20.30 uur

Restaurant Basalt
Haventerrein Den Oever

Verslag

1 maart 2014

Arjen Bosch
Hans Punter

Inhoud

Raad van Advies Waddenzeehavens	3
1. Toelichting op agenda en verslag	3
2. Terugblik en vervolg programma Waddenzeehavens.....	3
3. Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017	4
4. Gezamenlijk profileren in de markt.....	4
5. Zeehavenbeleid	5
6. LNG project havens van <i>Energy Valley</i>	5
7. Programma <i>Building with Nature</i> Waddenzeehavens	5
8. Ecoports-certificering	6
9. Planning	6
Rondvraag en mededelingen.....	6
Bijlage 1: Deelnemers Raad van Advies 19 februari 2014.....	7

Agenda

1. Toelichting op agenda en verslag

Hoofdonderwerpen
 2. Voortzetting programma Waddenzeehavens
 3. Uitvoeringsplan Waddenfonds

- Overige agendapunten*
 4. Gezamenlijk profileren in de markt
 5. LNG project havens van *Energy Valley*
 6. Building with Nature Waddenzeehavens
 7. Ecoports-certificering
 8. Zeehavenbeleid
 9. Planning

Raad van Advies Waddenzeehavens

Op 19 februari 2014 kwam de Raad van Advies specialisatie en profilering Waddenzeehavens voor de zevende maal bijeen onder voorzitterschap van Tineke Netelenbos. De Raad was dit keer te gast in de haven van Den Oever, bij Theo Meskers, wethouder van Hollands Kroon.

De secretaris geeft bericht van verhindering van Marijke van Beek en Thijs Pennink. De voorzitter verwelkomt Hendré Sijbring als vervanger van Harm Post. De lijst van deelnemers is opgenomen als Bijlage 1.

1. Toelichting op agenda en verslag

- De Raad stemt in met de toegezonden *Agenda en Leidraad* voor deze vergadering en stelt het verslag vast van de vorige bijeenkomst op 20 november 2013.
- Bij het *Verslag van het Waddenzeehavendebat* op dezelfde dag en plaats zijn evenmin opmerkingen.

2. Terugblik en vervolg programma Waddenzeehavens

De Raad staat stil bij de *Terugblik op het programma Waddenzeehavens*. Er is veel bereikt en alle partners willen de samenwerking met overtuiging voortzetten.

Met het *Bestuurlijk statement* dat tijdens het Waddenzeehavendebat op 20 november werd gegeven, hebben alle 'oude' havenpartners en de twee nieuwe, Den Oever en Lauwersoog zich gecommitteerd aan de voortzetting. Men wil dat doen op basis van de huidige verdeling.

Tot nu toe financierde men op projectbasis tot en met 2013. De partners van het statement zijn bereid om naar een structurelere financiering in de komende vier jaar te gaan. Dat moet in de reguliere begrotingscyclus worden gebracht. De meeste begrotingscycli voor 2014 al zijn afgesloten. Gelet op het budgetrecht van de Raad is het niet altijd eenvoudig om op korte termijn middelen vrij te maken, maar de situatie verschilt per gemeente. In Den Helder heeft de wethouder een mandaat tot €50.000,-.

- De collegeleden zeggen hun steun toe om voor 2014 een oplossing te vinden.

Arjen Bosch vat de *Vooruitblik Programma Waddenzeehavens 2014-2017* op hoofdlijnen samen. Belangrijke punten daarin zijn de samenwerking met *Energy Valley* en een sterke focus op de Topsector Water. De voorzitter neemt het stuk per pagina door. Bij de Vooruitblik plaatst men de volgende opmerkingen en aandachtspunten:

- Pagina 2: Benadruk ook internationaal je inzet als UNESCO-havens. Daarvoor bestaat al een stevige inbedding met Co Verdaas als voorzitter van de *Wadden Sea Board* en Henk Staghouter als lid van het *International Wadden Sea Forum*. De Ecoports-certificering trekt al internationaal belangstelling (o.a. Wilhelmshafen), evenals de aanpak en inzet van *Building with Nature*.
- Pagina 3: Gezamenlijk profileren vraagt om actief zoeken naar mogelijkheden om te combineren, in een lichte structuur met losse samenwerkingspartners. Het is niet de bedoeling om investeringen vanuit het programma te doen, maar door samenwerking bestaande middelen effectiever in te zetten of andere bronnen aan te boren.
- Pagina 6: De bijlage met het *Schematisch overzicht - van streefbeeld naar resultaten* bevat alle relevante thema's. Desgevraagd geeft de Raad aan dat in de tabel geen aspecten over het hoofd zijn gezien.
- De secretaris gebruikt het programma als inhoudelijk uitgangspunt en werkt het uit in de financiële onderbouwing.

3. Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017

Desgevraagd geeft Henk Staghouwer aan dat hij in deze Raad aanwezig is in zijn hoedanigheid van gedeputeerde van Groningen en vertegenwoordiger van de drie Waddenprovincies, en niet als DB-lid van het Waddenfonds.

Tijdens de vorige Raad is afgesproken om vlot in te spelen op de ontwikkelingen bij het Waddenfonds. Dat is ook gedaan en de meeste punten van de Raad zijn in het Concept Uitvoeringsplan 2014-2017 van het Waddenfonds (UP) opgenomen. Het Waddenfonds vroeg de Raad om voor 13 februari (dus voordat de Raad vandaag bijeenkomt) te reageren. De voorzitter heeft na een mailronde een instemmende reactie gegeven. De Raad is positief over het bereikte resultaat.

Nadat het UP in de Provinciale Staten wordt vastgesteld treedt het op 1 juli 2014 in werking.

- Het is wel jammer dat meer algemene duurzaamheidsprojecten lager gaan scoren, door de eis van de directe link met de Waddenzee. Gelet op het gesprek met de directeur van het Waddenfonds is het geen verrassing en er is ook begrip voor deze logica.
- De Raad staat stil bij de voorstellen voor crossovers tussen hoofddoelen van het UP. Voeg het industrieel toerisme toe, waaraan wordt gedacht als in 2017 het spoor Groningen - Eemshaven is gerealiseerd.
- De voorzitter merkt op dat de Europese markt voor bouw en onderhoud van windmolens in de komende vier jaar wordt verdeeld en dat veel reders van wege ruimtegebrek niet naar Den Helder gaan. Er is nog geen zicht op de beoogde havenuitbreiding. Port of Den Helder voert momenteel overleg met Defensie over het vergroten van haventerrein en kaderuimte in de haven.
- Op de vraag welke rol de Raad van Advies kan spelen om de ingeslagen koers voor de Waddenzeehavens verder te ondersteunen, komt het concept *revolving funds* naar voren. Dat ze een aanjaagfunctie kan hebben – bijvoorbeeld LNG als vervanger van stookolie – is duidelijk, maar een andere rol is sterk afhankelijk van vorm en inhoud en die moeten nog uitkristalliseren.
- De bereidheid om vanuit de in de Raad aanwezige expertise mee te denken over het opzetten van *revolving funds* wordt overgebracht aan het DB van het Waddenfonds.
- Het programma maakt een eerste inventarisatie van wat zich in en rond de Waddenzeehavens wel en niet leent voor een *revolving fund*.

4. Gezamenlijk profileren in de markt

Den Helder werkt samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord om groene projecten in de markt te zetten. Dat gebeurt bijvoorbeeld door op een beurs een seminar te houden waarin je concrete onderwerpen behandelt als baggeren, scheepsreiniging, groen licht, of het opzetten van een logistiek servicepunt. Kom met havendirecteuren, gemeenten, e.d. om tafel en inventariseer welke groene producten je gezamenlijk kunt bieden. Denk ook aan onderwijs en arbeidsmarkt.

- Edwin Stolk en Arjen Bosch doen hiervoor een voorstel en inventariseren wat er op dit gebied al loopt of is gerealiseerd. Op basis van die analyse is te bezien op welke onderwerpen je als havens wilt samenwerken. Het thema 'gezamenlijk profileren in de markt' wordt hiermee verbreed.

5. Zeehavenbeleid

- Op 6 maart gaat Arjen Bosch namens de RvA in overleg met Luc Mutsaers (Ministerie I&M), de projectleider van het Werkprogramma zeehavens. Onderwerpen vanuit de Waddenzeehavensamenwerking zijn *Building with Nature* Waddenzeehavens, *level playing field* (offshore), ondersteuning in het omgaan met belemmerende regelgeving (als die voor LNG) en ondersteuning bij aanvragen voor de EU subsidieregeling *Trans-European Transport Network* (TEN-T).
 - [Mogelijk Luc Mutsaers uitnodigen voor de volgende RvA?](#)
- Groningen Seaports vertegenwoordigt Den Helder bij de Brancheorganisatie Zeehavens (BOZ) en het Ministerie van EZ. Tot nu toe is het lastig voor de andere Waddenzeehavens om inbreng te leveren. Laat daarom alle havens in de opmaat naar een BOZ-vergadering de agenda doorspreken. GSP speelt die agenda-informatie door.
 - [Stuur de stukken toe aan de Noordelijke havens en gebruik de Alliantie Noordelijke Havens voor de coördinatie.](#)

6. LNG project havens van Energy Valley

Het project heeft drie belangrijke elementen:

- help de havens door de regelgeving heen,
 - ga na hoe je het bunkeren kunt organiseren en
 - ga de financieringsmogelijkheden na.
- In de ministersverklaring van de trilaterale Waddenzeesamenwerking krijgt LNG in de havens een prominente plek. Mogelijk maakt dat het mogelijk voor LNG introductie een beroep te doen op Europese subsidies.
 - Harm Post brengt het onderwerp LNG in als thema bij de BOZ. In de Eemshaven wordt een passagiersferry omgebouwd naar LNG. Bunkeren gaat daar per auto. Het Rijk ziet *bunker barges* voor LNG als de beste aanpak.
 - Is er voldoende kennis over spanning op de markt bij introductie van LNG als daarna de vraag toeneemt? Is er dan sprake van staatssteun? Kijk naar ervaringen in het buitenland en bij de Nederlandse binnenvaart.
 - Wat wordt het effect van je LNG-aanbod? Richt je je met het aanbod alleen op passerende schepen of wil je er in de Eemshaven juist extra scheepvaartverkeer mee aantrekken?
 - [De Raad is content met de opzet. Begin gewoon met LNG, leer ervan met een niet te grootschalige aanpak. Studeer er niet teveel op, maar kijk hoe de praktijk werkt in Scandinavië en in onze binnenscheepvaart. Kijk naar binnenlandse initiatieven en veiligheidszonerings. Gebruik ook de afspraken over LNG van de ministersconferentie.](#)

7. Programma *Building with Nature* Waddenzeehavens

De secretaris licht de (op pagina 6 van de Leidraad weergegeven) overzichtstabel van *BwN*-projecten toe. Zodra de Waddenfondsaanvraag wordt gehonoreerd, worden deze projecten door *Building with Nature* opgepakt. Project nummer 7 (zoet-zoutovergang) is inmiddels al gestart in het kader van Marconi Delfzijl.

- Voor de aanpak van duurzaam bodembeheer blijkt ook al internationaal belangstelling te bestaan: Groningen Seaports is uitgenodigd om in de VS een toelichting te komen geven op onze proeven met baggeren.
- Het draagvlak varieert per project en bij sommige projecten wordt het nog ver-

kend. De ervaringen die met de pilot in Delfzijl zijn opgedaan laten zien wat wel en niet werkt. In Harlingen is men ook al vrij ver met Slibmotor Roptazij. Kijk of je de succesfactoren met dit soort projecten kunt delen met andere havens. Ook dit valt onder de noemer 'duurzaam profileren'.

- Aan het draagvlak zitten verschillende kanten. Binnen *EcoShape* ervaart men in Friesland en Groningen een betere 'klik' in de samenwerking tussen alle partijen dan in de kop van Noord-Holland. Zij werken meer 'van buiten naar binnen' en gebruiken de onafhankelijke positie van (stichting) *EcoShape*.
- De haven van Den Helder wil zeker dat de noordoostvariant van de havenuitbreiding er komt en bezint zich op de strategie. Men wil de rode draad in al het voorafgaande onderzoek halen, daarvan leren en passende keuzes voor het vervolg maken. Het commitment van Den Helder met de aanpak van *EcoShape* zal op korte termijn zichtbaar worden.
- Van de kant van *EcoShape* wordt opgemerkt dat zij niet van het compensatiemodel uit willen gaan, maar dat de havenuitbreiding het hele Balgzandgebied sterk zou moeten verbeteren. Nu bouwt zich in LTO-kringen weerstand op tegen compensatie met zoet-zout natuur.
- Kijk naar het Eems-Dollardestuarium. Daar maakt men afspraken over de ontwikkelruimte voor natuur en economie. Daarvoor onderzoeken partijen wat hen bindt en wat niet. Het is een methode die werkt, zoals Marconi laat zien; een voorbeeldproject waarin havenbelangen, natuurbelangen en belangen van waterveiligheid elkaar ontmoeten. Rijkswaterstaat speelt daarin ook een positieve rol.
- Vanuit de natuurbescherming is enige twijfel bij de vergelijking. De natuurproblematiek is in de Eems veel groter dan in het Balgzand, en dat verklaart de grotere bereidheid in de Eems tot het gezamenlijk vinden van oplossingen.
- De natuurbescherming krijg je pas mee als je de compensatie van de havenuitbreiding scherp zichtbaar kunt maken. Daarvoor is de beoogde koppeling met Balgzandkanaal en Amstelmeer interessant, maar het is een langetermijnverhaal.
- In plaats daarvan zou *EcoShape* de havenontwikkeling juist uit de blokken willen halen door het verrijken van de Westelijke Waddenzee.
- [Port of Den Helder neemt de suggesties mee in haar overwegingen om het maatschappelijk draagvlak voor de havenuitbreiding te versterken.](#)

8. Ecoports-certificering

Alle havens hebben aangetakt bij het proces om tot Ecoports-certificering te komen. De certificering wordt begin 2015 verwacht.

9. Planning

De Raad stemt in met een nieuwe bijeenkomst in juni en in november 2014.

Rondvraag en mededelingen

- Als het Uitvoeringsplan in 2017 afloopt is Den Oever klaar met het realiseren van een hogere dijk en een beter ingerichte visserijhaven.
- Lauwersoog krijgt een aanlandingsplaats voor het machinaal van de garnalen en de verwerking van chitine in het vervolgproces.
- Er vind nog overleg plaats over het sluiten van gebieden en het natuurvriendelijker maken van de garnalenvisserij. Het Waddenfonds wordt ook gevraagd om een

bijdrage, niet voor uitkoop van vissers, maar als investering om natuur te realiseren. Op die manier blijft een levensvatbare sector behouden en worden ook de natuurdoelen gehaald.

- De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun bijdrage en sluit de vergadering.

Bijlage 1

Deelnemers Raad van Advies 19 februari 2014

Tineke Netelenbos (voorzitter)	Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders
Henk Staghouter	gedeputeerde Groningen, namens de Waddenprovincies
IJzebrand Rijzebol	wethouder Delfzijl
Harm Evert Waalkens	wethouder De Marne (Lauwersoog)
Reiner de Vries	gemeente Harlingen
Theo Meskers	wethouder Hollands Kroon (Den Oever)
Kees Visser	wethouder Den Helder
Sieben Poel	HID Rijkswaterstaat Noord-Nederland
Martin Scholten	directeur Imares en Animal Science Group WUR
Arjan Berkhuisen	directeur Waddenvereniging
Hendré Sijbring	Port Technology <i>Groningen Seaports</i>
Cor Zijderveld	voorzitter samenwerkende bedrijven Eemsdelta
Piet-Hein Kolff	directeur <i>Port of Den Helder</i>
Edwin Stolk	voorzitter Haven- en Scheepvaartvereniging Den Helder
Rik Duijn	directeur <i>Harlingen Seaport</i>
Arjen Bosch (secretaris)	programmamanager Waddenzeehavens
Hans Punter	verslaglegging
